

Bouwen op 't Klooster 1919-1923

Het derde grote bouwproject van bouwvereniging Eenvoud

door Sam Hörchner

In de edities van 2007 en 2008 van de *Kamper Almanak* stonden historische bijdragen over de eerste bouwprojecten van bouwvereniging Eenvoud, de Eenvoudstraat en het Bagijnekwartier in Brunnepe. Eind 1917, toen de nieuwbouw in het Bagijnekwartier voltooid werd, beschikte Eenvoud over 226 woningen¹. Onderstaand artikel werpt licht op de bouw van het derde Eenvoud-project in Brunnepe, en wel op 't Klooster. Dat stuk van Brunnepe waar sinds de bouw Kloosterstraat, Kloosterplein, Veen Valckstraat, Van Blommesteinstraat en Wttewaall van Stoetwegenstraat liggen.

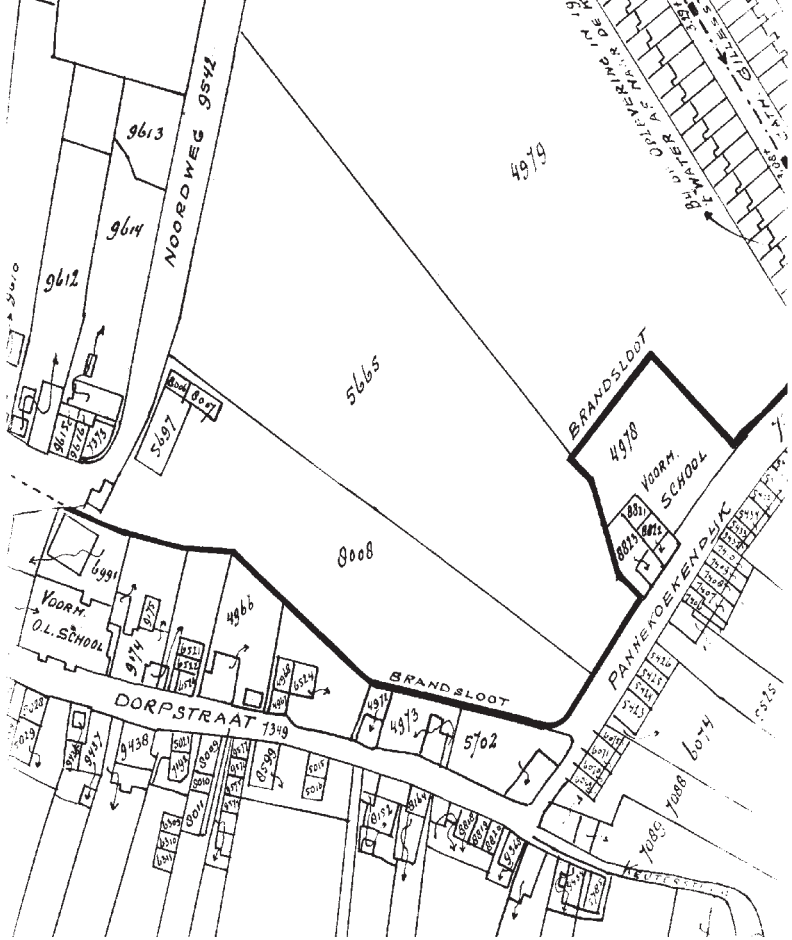
Voorjaar 1918 stelde het gemeentebestuur aan Eenvoud voor om met steun van de gemeente de bouw van arbeiderswoningen voort te zetten. Dat was niet aan dovemansoren gericht. Het Eenvoud-bestuur begon onmiddellijk plannen te smeden. De aandacht richtte zich niet direct op het terrein bekend als 'op 't Klooster', achter de Berk-huizen (Hendrik Berkstraat, Middenstraat, Kloosterstraat en Catharina Gillesstraat).

B en W wilden voorrang geven aan de Brunneper polder. Het gebied sloot meer aan bij de stad en het riep om sanering. In 1909, toen Eenvoud de plannen voor de Eenvoudstraat ontwikkelde, had het bestuur woningbouw in het deel van de Brunneper polder dat aan de Noordweg grensde niet zien zitten. Uiteindelijk had Eenvoud om de lieve vrede toegegeven aan de druk vanuit de gemeenteraad. Eenvoud zegde toe na het project-Eenvoudstraat (zie: *Kamper Almanak 2007*) de aandacht te zullen richten op de driehoek tussen Pannekoekendijk en Noordweg.

Op zoek naar nieuw bouwterrein in 1913 vond Eenvoud de eigenaren van grond en huisjes in het betreffende gebied allesbehalve bereid tot medewerking, tenzij ze er een slaatje uit konden slaan. Eenvoud verlegde toen noodgedwongen de aandacht naar de Bagijne (zie: *Kamper Almanak 2008*).

Achter Des Werkmans Vriend

In 1918 was in de Brunneper polder nog niets veranderd. Zodra de eigenaren



De kadastrale situatie in Brunnepe voor de bouw op 't Klooster in 1920. Rechtsboven de Berk-huizen van de Catharina Gillesstraat.

daar merkten dat Eenvoud opnieuw plannen maakte voor aankoop, begonnen de prijzen weer drastisch te stijgen. Daarom richtte Eenvoud zich op het aangrenzende gebied tussen Pannenkoekendijk en Singel, een gebied dat steeds werd aangeduid als 'achter Des Werkmans Vriend'. Daar konden honderden arbeiderswoningen worden gebouwd. Omdat het er niet zo vol was met allerhande bouwsels waren de grondeigenaren wellicht eerder bereid het algemeen belang een kans te geven.

In overmoedig enthousiasme was het bestuur van Eenvoud haast niet te houden. De zakelijk-nuchtere inspecteur Le Poole van Volksgezondheid had aanvankelijk nogal wat bezwaren tegen de Eenvoudplannen. Na een goed gesprek liet hij ze echter varen. Wel verlangde hij een concretere invulling van het plan met betrekking tot het soort woningen, de stichtingskosten en

de exploitatieopzet. Ook wilde de inspecteur dat niet tot onteigening zou worden overgegaan voordat vergaande pogingen waren gedaan via schikking tot verwerving van het bouwterrein te komen.

Op verzoek van Eenvoud besloot de Raad op 29 januari 1919 tot onteigening van het gebied ten behoeve van de volkshuisvesting. Dat zou wat druk zetten achter de onderhandelingen. Tot onteigeningsprocedures hoefde het niet te komen. Een aantal eigenaren stelde uiteindelijk langs minnelijke weg en tegen redelijke prijs het eigen bezit ter beschikking. Ook was de N.V. Kamper Emailliefabrieken voorheen H. Berk en Zoon bereid de percelen die in handen van de firma waren voor de gangbare prijs aan Eenvoud over te dragen. De laatste vasthoudende grondbezitters zouden ook wel over de brug komen, als het zover was. Het zag er allemaal heel hoopvol uit.

Het bestuur van Eenvoud nodigde in oktober 1919 de Haarlemse landschapsarchitect Leonard Springer uit - met zijn kunst en kennis - Eenvoud van dienst te zijn. Zoals hij in 1914 voor het Begijnkwartier de voorzet had gegeven, kon Springer nu een schets maken voor het grote plan van 327 woningen en ook voor een kleiner plan van negentig woningen op 't Klooster, achter de Berk-huizen.

De boomgaard van Fien

Intussen verspilde het Eenvoudbestuur nogal wat tijd en energie aan een mogelijke bebouwing van 'de boomgaard van de weduwe Fien', achter de 3de Ebbingestraat en de Kalverhekkeweg. Curieus genoeg had dit 'open terrein' in de binnenstad al in 1907 de aandacht van Eenvoud getrokken, maar er was toen van aankoop afgezien. In 1919 lag de boomgaard van Fien er nog precies zo bij, als een uitdaging om snel iets aan de woningnood te doen. Hoe men het terrein echter ook keerde of wendde, er was niets fatsoenlijks mee aan te vangen. Het lag te laag, te inpandig, zonder behoorlijke uitweg - tenzij dan via de Parallelstraat. Het was alleen geschikt voor een stuk of dertig heel kleine woningen. Niemand was er eigenlijk warm voor te krijgen. Uiteindelijk zag het bestuur van Eenvoud ervan af. Achterin Brunnepe, op 't Klooster, had je veel meer ruimte. Woningbouw zou daar in korter tijdsbestek kunnen plaats vinden, was de verwachting.

Het was maar goed dat de plannen van Eenvoud met de boomgaard van Fien geen doorgang vonden. De Bongerd bleef als open ruimte in reserve, zodat er heel, heel veel later heilige koeien, voor het stadsbestuur zelfs aardige melkkoeien, gestald konden worden.

Noodsprongen aan de Noordweg

Twee naoorlogse problemen, de grote woningnood en de grote werkeloosheid, spoorden het gemeentebestuur en Eenvoud aan tot het zoeken naar snelle noodoplossingen. Misschien konden - wild idee - werkloze timmerlieden alvast beginnen met het maken van kozijnen en deuren voor de woningen die Eenvoud van plan was te gaan bouwen. Ook konden de voormalige school en het gymzaaltje aan de Dorpstraat worden verbouwd tot kleine woningen. Het magere resultaat werd veel te duur, wezen de berekeningen uit. Ergens noodwoningen bouwen was misschien een mogelijkheid. Helaas, al die plannetjes bleken niet haalbaar en zouden toch ook nauwelijks bijdragen tot vermindering van de woningnood.

Het resultaat van alle wanhoopspogingen was uiteindelijk de bouw van zegge en schrijve zes woningen aan de Noordweg, met elk jaar een exploitatietekort van bijna 1.300 gulden. Vlot verliep het uitwerken van het plan bepaald niet. Na het instemmend raadsbesluit van 2 september 1919 kon Eenvoud nog niet aan de slag, want Gedeputeerde Staten, die het raadsbesluit moesten goedkeuren, waren niet enthousiast. Voor erg veel geld heel weinig resultaat, vonden ze. De inspecteur van de volksgezondheid, tevens belast met de volkshuisvestingszaken, was het daarmee eens. Hij vond het plannetje te duur, de woningen te royaal, de huur te laag, het exploitatietekort te hoog. In december 1919 diende Eenvoud noodgedwongen een vereenvoudigd plan in bij de Raad, die er op 30 maart 1920 mee akkoord ging. Het wachten op de goedkeuring uit Den Haag duurde tot begin augustus 1920.

Dankzij de ijver van de bouwvakkers konden de zes woningen toch nog voor het eind van 1920 in gebruik worden genomen. Ondanks de bezuinigingen waren ze tamelijk royaal uitgevallen: beneden een gang, twee kamers met keuken, boven drie slaapkamers, zolder en vliering.

Het probleem bij de zo gewenste snelle bouw van goedkope arbeiderswoningen was dat de eisen van de moderne tijd omtrent wonen en slapen zich deden gelden. In de laatste veertig jaar was er heel wat veranderd op dat gebied. Nu de bedsteden uit de tijd raakten kon je met minder dan drie slaapkamers niet toe. Een woning hoorde bovendien van alle moderne gemakken te zijn voorzien: isolerende spouwmuren, een droogcloset, gas, water en iets heel moderns: elektrisch licht! Voor zo'n woning moest de huurder wel 5,50 gulden per week neertellen.

Op 9 maart 1921 besloot het bestuur van Eenvoud overigens in al haar woningen elektrisch licht aan te brengen. Penningmeester Carsten vond dit wel wat overdreven, omdat immers in alle woningen een gasleiding aan-



Kloosterplein.

Foto: Wim van 't Oever, 2002.

wezig was. Maar voorzitter Koch wees erop dat het uit een oogpunt van gezondheid van groot belang was in arbeiderswoningen op elektrisch licht over te gaan. In veel gezinnen werden uit zuinigheid half opgebrande kousjes te lang gebruikt, waardoor tot schade van de gezondheid veel niet-verbrand gas ontsnapte.

De zes woningen aan de Noordweg, juist voorbij de Openbare School F, kwamen in de boeken als de 'derde bouw van Eenvoud'. Een lijdensweg was het net niet geworden, maar wel weer een lange en moeizame tocht door de volkshuisvestingswoestijn. In de jaarrekening zouden de woningen bovendien tot in lengte van jaren een exploitatietekort laten zien.

Het was een merkwaardige tegenstrijdigheid, dat de woningnood,

die om een snelle voortvarende aanpak vroeg, juist vertraging in de hand werkte. Wilde plannen en zogenaamd snelle en goedkope oplossingen moesten extra goed door de bevoegde instanties worden getoetst. Dat gaf tijdverlies en volop ergernis, maar uiteindelijk een meer verantwoord resultaat.

Hoge huren als struikelblok

Inmiddels was het bestuur van Eenvoud aan de slag gegaan met het doorrekenen van het grote plan voor de 327 woningen 'achter Des Werkmans Vriend'. Wanneer werd uitgegaan van 1,7 miljoen gulden aan stichtingskosten, kon bij een variabele huur tussen 3,25 gulden en 7 gulden de exploitatie sluitend zijn. Helaas stegen de lonen, de materiaalprijzen en de rente in de eerste jaren na de oorlog abnormaal snel. Nadere berekeningen wezen uit dat de stichtingskosten op 1,9 miljoen gulden uitkwamen en een jaarlijks tekort op de exploitatie zouden veroorzaken van 72.000 gulden. Ook al noemde het Eenvoudbestuur dit tekort schrikbarend, het wilde direct met de bouw beginnen, op voorwaarde dat de gemeente Kampen het



Kloosterstraat. Foto: Wim van 't Oever, 2002.

tekort voor haar rekening nam, in de hoop dat het Rijk volgens de regels van de Woningwet 75 procent zou vergoeden. De woningnood zou niet zonder grote geldelijke offers kunnen worden opgelost moest de gemeenteraad maar bedenken.

Het bestuur van Eenvoud wees erop dat de huizen in de Eenvoudstraat indertijd werden gesticht voor 1.775 gulden per woning, terwijl de woningen in het Begijnkwartier in de moeilijke jaren 1915-'17 werden gebouwd voor 2.530 gulden per woning. Sindsdien waren de prijzen van de materialen meer dan verdubbeld en de lonen aanzienlijk gestegen. Daardoor zouden de stichtingskosten in het nieuwe plan 6.030 gulden per woning gaan bedragen. Zonder tegemoetkoming in het exploitatietekort betekende dat een huur van 8 gulden per week. Een huur van 3,25 tot 3,50 gulden was echter wel zo ongeveer het maximum haalbare. Het bouwen van kleinere woningen was geen alternatief, want de Minister van Arbeid had laten weten dat woningen met maar twee slaapkamers slechts bij hoge uitzondering voor rijkssteun in aanmerking zouden komen.

Het ergerde het bestuur van Eenvoud dat voortdurend kritiek op het huurbeleid van de bouwvereniging te horen viel. Die kritiek vond het bestuur

onbillijk. Een vergelijking van de huren viel immers helemaal niet uit in het nadeel van Eenvoud. De Berk-huizen deden 2 gulden per week, de woningen in de Parallelstraat 2,85 gulden per week, die in de Spaarbankstraat 2,30 tot 2,35 gulden. Daarmee vergeleken waren de huren van Eenvoud heel aanvaardbaar: Eenvoudstraat 2,10 tot 2,35 gulden en Begijnkwartier 2,50 tot 2,70 gulden.

Eenvoud zou niet economisch genoeg bouwen, werd beweerd. Daardoor vielen de huren zo hoog uit. De kritiek klonk ook in de gemeenteraad. Merkwaardigerwijs zouden de kritische geluiden door de jaren heen niet verstommen. Welk project Eenvoud ook realiseren zou, steevast waren er de aanmerkingen op de hoge huren.

Eerst maar een ander plan

Bouwen op het terrein achter Des Werkmans Vriend leek meer en meer een fata morgana te worden, op zijn best een wenkend perspectief waarvoor een lange adem nodig zou zijn. Nieuwbouw achter de huizen van Berk leek meer binnen het bereik. De firma Berk had daar terrein, dat ze wel aan Eenvoud wilde afstaan. Er konden zo'n negentig woningen op gebouwd worden. Aan het prijskaartje van 11.130 gulden knoopte de firma Berk echter de voorwaarde dat het opspuiten van dat gebied geen verzakking van de aangrenzende Berk-huizen tot gevolg mocht hebben. De woningen waren immers niet onderheid. In geval van verzakking moest Eenvoud die woningen overnemen. Eenvoud tilde er niet zo zwaar aan als de heren Berk, maar het bracht de woningbouwvereniging er wel toe te bezien of het plan nog niet wat kon worden vergroot. Eventuele extra kosten konden dan over meer woningen worden uitgesmeerd. Inderdaad gelukte het aangrenzende percelen van particulieren aan te kopen. Wel liepen de verwervingskosten aardig op. De firma Berk ving uiteindelijk 16.537,50 gulden, terwijl mevrouw Haas-Wolff uit Amsterdam haar terrein verkocht voor 11.130 gulden. De vasthoudende Teunis Slager uit IJsselmuiden wilde aanvankelijk meer van het onderste uit de kan, maar zwichtte ten slotte voor het eindbod van 3.735 gulden.

Het raadsbesluit van 30 maart 1920, in verband met de Woningwet bekrachtigd door het Koninklijk Besluit van 17 juli 1920, stelde Eenvoud in staat over een voorschot van 150.000 gulden te beschikken voor de aankoop van de grond en het bouwrijp maken.

De Oude School

Op aandrang en door bemiddeling van de Kamper Gezondheidscommissie kon op het laatste moment het bouwterrein nog mooi worden afgerond. Aan de Pannekoekendijk - dat gedeelte heet nu Reijersdijk - lag namelijk een stuk grond met opstallen, bekend als 'de Oude School'. Het was eigendom geworden van de Gereformeerde Kerk, die voornemens was in Brunnepe een kerkgebouw te stichten. In vervlogen tijden zou op die plek een klooster hebben gestaan waaraan het gebied zijn naam ontleende.

De onderhandelingen over de aankoop wilden niet erg vlotten, omdat de Gereformeerde Kerk wel wat erg veel geld wilde zien. Eenvoud wilde zich al schikken in de ongelukkige vorm van het bouwterrein, maar de Gezondheidscommissie legde zich niet bij de gang van zaken neer. Ter plaatse zou een uit hygiënisch oogpunt onhoudbare toestand ontstaan. De 'Oude School' kwam in een put te liggen, de beruchte Brandsloot zou geen uitwatering hebben en de plek zou in een moeras worden herschapen.

Het kwam goed uit dat de voorzitter van de Gezondheidscommissie, uitgever J.H. Kok, een vooraanstaand lid van de Gereformeerde Kerk was. Dat maakte de bemiddeling van de Gezondheidscommissie iets gemakkelijker. Op 29 mei 1920 kwamen de partijen tot overeenstemming. Eenvoud betaalde voor het stukje grond aan de Gereformeerde Kerk 5.580 gulden en beloofde een geschikte plek voor een kerk te reserveren in het gebied 'achter Des Werkmans Vriend'. Deze toezegging gaf later nog de nodige problemen.

Voor Eenvoud was 'de Oude School' zo goed als onmisbaar. Nu kon een mooi afgerond bouwterrein worden opgespoten, zonder ingewikkelde dure kades op die plek. In totaal was er nu zelfs ruimte voor de bouw van 161 woningen, te weten 159 arbeiderswoningen en twee winkelhuizen. Naar de ideeën van Leonard Springer kwamen er drie licht gebogen straten met halverwege een plein. De straten kregen een te zuinige breedte van acht meter. Dat was niet de schuld van Springer, maar een gevolg van de bezuinigingen van het Rijk.

De mouwen opgestroopt

Via de woningwetroute zegden rijk en gemeente aan Eenvoud een bouwvoorschot toe van bijna een miljoen gulden. Het was voor de bestuurders wel wennen dat in de bouw zulke grote bedragen omgingen. Door de explosieve prijs- en loonstijgingen van de naoorlogse jaren kon men gemakkelijk het spoor bijster raken. Voor het bestuur van Eenvoud, dat weliswaar beschikte over eigen kennis en kunde, was het toch bij gebrek aan een goed toege-



Reijersdijk. Foto: Wim van 't Oever, 2002.

rust werkapparaat bepaald niet eenvoudig te beoordelen of men op een verstandige en verantwoorde manier aan het bouwen was. Ook dreigde de administratie het bestuur boven het hoofd te groeien. Penningmeester Berk en na hem notaris Carsten konden beschikken over mankracht uit eigen stal, maar secretaris Reuijl had als schoolmeester die mogelijkheid niet. Voorlopig moest worden volstaan met een vergoeding voor schrijf- en rekenwerk aan 'uitzendingkrachten' die in de avonduren wat wilden bijverdienen.

Toen van de rijksaccountant werd vernomen dat het ministerie accepteerde dat in de exploitatie 7,50 gulden per woning voor de administratie werd uitgetrokken, besloot het bestuur - met instemming van de Algemene Ledenvergadering - per 1 januari 1922 de secretaris 1000 gulden per jaar als vakantiegeld toe te kennen en de klerk van de penningmeester voor verschillende werkzaamheden 200 gulden.

Uitvoerder Jansen weer van de partij

Bouwen in eigen beheer, dus zonder aanbesteding en aannemer, was het bestuur op de Bagijne zo goed bevallen dat daarvan bij de nieuwe bouw als vanzelfsprekend werd uitgegaan. Uitvoerder Jansen was daarbij onmisbaar.



Veen Valckstraat. Foto: Wim van 't Oever, 2002.

Met een salarisbod van 3.000 gulden per jaar plus een goede pensioenvoorziening wist het bestuur Jansen terug naar Kampen te lokken. Per 1 januari 1921 ontving Jansen zelfs 4.500 gulden per jaar.

Ook bij de bepaling van een verantwoord salaris bleek hoezeer de cijfers van de 20ste eeuw de stoutste verwachtingen gingen overtreffen. Nog pas enkele tientallen jaren daarvoor, eind 19de eeuw, was een dergelijk salaris slechts beschoren geweest aan weinigen, zoals de rector van het Stedelijk Gymnasium. Jansen werd vast werk in het vooruitzicht gesteld voor een reeks van jaren, eerst aan de nieuwbouw en vervolgens aan het onderhoud van het uitgebreide Eenvoudbezit. Het bestuur wilde Jansen zo graag terughebben, dat het aanvankelijk zelfs beloofde een woning in de stad voor hem te zullen kopen. Jansen had namelijk niet zo veel zin in 'zijn' Begijnkwartier te gaan wonen, tussen de gewone arbeiders.

Er vanuit gaande dat het zwaartepunt van de activiteiten de komende jaren 'achter Des Werkmans Vriend' zou liggen, vond het bestuur een geschikte plek voor een directiekeet annex noodwoning voor de familie Jansen op het Bolwerk naast de Openbare School D. Met het argument dat het maar voor tijdelijk was wist het bestuur de toestemming van de gemeente los te krij-

gen. Toen het later allemaal anders liep dan verwacht bleek de keet voor de directievoering toch wat excentrisch te liggen. Aangezien er echter ook in die tijd niets zo blijvend was als het tijdelijke, stond het zaakje er in de jaren dertig nog, toen Eenvoud op Zuid ging bouwen. Samen met de inmiddels ontruimde school was het geen gezicht. Het was een ergernis voor het gemeentebestuur, dat aan het Bolwerk - als prominente entree tot de Oranjewijk - graag een fraaier aanzien wilde geven.

Bouwen in eigen beheer

Ook bij de bouw op 't Klooster was Jansen veel meer dan uitvoerder. Hij was zo'n beetje architect en aannemer van het werk tegelijk. Hij maakte het stratenplan van 't Klooster op basis van de suggesties van landschapsarchitect Springer: gebogen straten met verspringende rooilijnen. Gekozen werd voor een tweetal woningtypen: woningen met een gang en woningen met een portaal.

Schoorvoetend werd ook architect Broekema ingeschakeld om voor 600 gulden een aantal gevels en hoekoplossingen te ontwerpen. Het bestuur en vooral de inspecteur voor de volkshuisvesting waren daar zo weinig mee ingenomen, dat het maar weinig scheelde of er was een architect van buiten Kampen bij gehaald. Nu ging men toch maar aan het werk met een combinatie van de ontwerpen van Broekema en van uitvoerder Jansen, die weliswaar architectonisch voor Broekema moest onderdoen, maar zich technisch heel bekwaam toonde.

De Gorkumse firma Bakker en Co, die vroeger al het gebied van de Berkhuizen had opgespoten, zorgde ervoor dat het bouwterrein van Eenvoud op 17 juli 1920 met bijna drie meter zand was opgehoogd. Vervolgens verrees op het latere Kloosterplein een loods van formidabele afmetingen waar met behulp van elektriciteit de machinale houtbewerking kon plaatsvinden. De timmerlieden merkten dat ze in eeuw van de vooruitgang waren beland! Op 31 december 1920 stonden op 't Klooster al 26 woningen onder de kap. Precies een jaar later waren er 84 woningen gereed en waren er veertig onder de kap. Vergeleken met de vorige Eenvoudprojecten liep de bouw dit keer op rolletjes. Begin januari 1923 kwamen de laatste woningen op 't Klooster gereed.

Op verzoek van Eenvoud besloot de Raad op 28 augustus 1923 tot het overnemen van de straten in het nieuwe gedeelte: Kloosterstraat, Kloosterplein, Veen Valcksstraat, Van Blommesteinstraat en Wttewaall van Stoetwegenstraat, plus de ondergrond van het schakelhuisje. Terzijde: bij raadsbesluit

van 2 juli 1928 werden ook de Berkstraten (Hendrik Berkstraat, Middenstraat, Kloosterstraat en Catharina Gillesstraat) door de gemeente van Berk overgenomen.

Revolutiebouw ja of nee

Ten tijde van de voorbereidingen en de bouw op 't Klooster werd Eenvoud door het Rijk gedwongen over te stappen op een andere manier van huurberekening. De minister zat met het probleem dat hij over te weinig financiële middelen voor de woningwetbouw beschikte. De nieuwbouwplannen, die van alle kanten bij hem werden ingediend, lieten forse tekorten zien in de exploitatie. Die tekorten zouden op grond van de Woningwet door de gemeenten, maar voor het grootste gedeelte via jaarlijkse bijdragen door het rijk moeten worden gedekt. In de economisch slechte tijden waarin men in de jaren twintig verzeild raakte zou die last te zwaar worden.

Bovendien werd het verschil tussen de huren van eerder gebouwde woningcomplexen en de nieuwbouw steeds groter. Het financieringsprobleem en het huurprobleem konden alleen door huurverhoging enigszins worden opgelost. Aan een zekere harmonisering van de huren viel niet te ontkomen. Verhoging van de huuropbrengst van de bouwverenigingen betekende immers een navenante verlaging van de rijksbijdragen. Er kwam een nieuw systeem voor huurberekening: evenredige huur. Niet langer was het huis en zijn ligging grondslag voor de hoogte van de huur, maar het gezinsinkomen. Dat was op zichzelf een sociaal uitgangspunt. Het gaf echter aanleiding tot veel jaloezie tussen buurtbewoners. Het kon voorkomen dat de buurman met een laag loon minder huur betaalde voor eenzelfde soort woning. In Kampen leidde de evenredige huur tot wrevel en verzet bij de Eenvoudbestuurders en veel onrust en rumoer onder huurders.

Op de Algemene Ledenvergadering van 9 december 1924 was het nieuwe systeem van huurberekening aanleiding voor een merkwaardig heftige achterafdiscussie over de kwaliteit van de woningen op 't Klooster. Zoals gewoonlijk waren op een Algemene Ledenvergadering buiten de bestuursleden van Eenvoud één of twee aandeelhouders-leden van Eenvoud aanwezig. Dit keer waren het de heren F. Gunnink Bzn en L.J. de Maar, die als leden van de kascontrolecommissie fatsoenshalve ter vergadering verschenen waren. Toen op een vraag van een van hen de secretaris uitlegde hoe het door de regering ontworpen systeem van de evenredige huur werkte, voegde voorzitter Koch daar een hele tirade aan toe, waarin hij de evenredige huren hoogst ongelukkig noemde. Eigenlijk betaalden zijns inziens de



Wttewaall van Stoetwegenstraat. Foto: Wim van 't Oever, 2002.

Eenvoudhuurders een abominabel hoge huur, die uiterst moeilijk door de huurders kon worden opgebracht. 'Allerverschrikkelijkst' en 'onbillijk', dat waren de krasse woorden die de voorzitter gebruikte om het systeem te diskwalificeren. Hij vond - en daarbij kwam de aap nog wat verder uit de mouw - dat de huizen op 't Klooster de huur niet waard waren. De hele bouw was lelijk en de bestrating met lavabasalt was ook niet om aan te zien. De woningen waren slecht gebouwd en gehorig, ondanks de toepassing van spouwmuren. Ze zouden vast geen vijftig jaar meegaan, zoals de afschrijvingstermijn bepaalde. Kortom, het was ware revolutiebouw.

Penningmeester Carsten kwam daar tegen in verzet. Hij voelde zich verplicht een woord van protest te laten horen. De uitspraken van de voorzitter waren een belediging voor het hele bestuur. Er was voldoende geld beschikbaar geweest om goede materialen te kopen. De lonen bij Eenvoud waren even hoog, zo niet hoger dan bij particuliere aannemers. Inderdaad zou het onverantwoord zijn geweest van het bestuur wanneer er revolutiebouw was geleverd terwijl er bij de eindafrekening twee ton over bleef. Notaris Carsten meende dat de voorzitter zich bij zijn negatief oordeel had laten beïnvloeden door burgemeester Meijer van IJsselmuiden, die van bou-

wen totaal geen verstand had. Er moest helderheid in deze zaak komen, want de eer van het bestuur stond op het spel.

Secretaris Reuijl viel de penningmeester bij. Vermoedende hoe de voorzitter erover dacht had hij nog eens nadrukkelijk de mening gevraagd van onderbaas Van der Kolk en woningopzichter Reuijl, allebei goed op de hoogte met de Eenvoudwoningen. Volgens hen waren de woningen op 't Klooster bepaald niet minder dan de andere Eenvoudwoningen.

Ook vond de secretaris het systeem van de evenredige huur een weliswaar omslachtig maar toch goed systeem, omdat immers van de huurders met een laag inkomen een overeenkomstige lage huur werd gevraagd. Met uitzondering van de Berk-huizen waren er in Kampen en IJsselmuiden geen arbeiderswoningen te vinden met een lagere huur dan bij Eenvoud.

Ook bouwkundig bestuurslid Reijers was van mening dat op de bouw niets viel aan te merken. De toegepaste bezuinigingen waren het bestuur opgedrongen door de inspecteur voor de volksgezondheid, namens het Rijk. Voorzitter Koch handhaafde tegenover de andere bestuursleden evenwel zijn mening: alles was lelijk en slecht gebouwd, kortom echte revolutiebouw. Hij beloofde zijn ongunstig oordeel hard te maken door feiten en gebreken concreet aan het bestuur kenbaar te maken. Het kwam er niet van. Voorzitter Koch noch zijn medebestuurders konden vermoeden, dat aan het eind van de 20ste eeuw de woningen op 't Klooster na een grondige renovatie aan een tweede leven zouden beginnen.

Straatnamen op 't Klooster

Uit de bestuursnotulen van 19 januari 1921:

'Benaming van straten op 't Klooster. De heer Reijers vraagt of 't niet gewenscht zou zijn een der straten naar den heer Veen Valck te noemen, die de eigenlijke oprichter van Eenvoud is. Herinnerd wordt welk een groote ijver de heer Veen Valck daarbij aan den dag heeft gelegd. Na de opmerking, dat het verlengde van de Kloosterstraat ook Kloosterstraat moet heeten en dat de naam Kloosterplein als vanzelf voor het plein wordt aangewezen, wordt besloten den Raad te verzoeken: De eerste straat vanaf school-F Veen Valckstraat te noemen; het plein Kloosterplein te heeten; de naam Kloosterstraat ook voor 't verlengde dier straat te laten gelden.'

Uit een brief d.d. 21 januari 1921 van het bestuur van Eenvoud aan dokter Veen Valck, Grand Hotel de la Paix in Geneve.

'(...) En hoewel het bedenken van een naam voor een straat over 't algemeen zeer

lastig is, thans bleek het een heel eenvoudige zaak te zijn. Het bestuur is er namelijk ten zeerste van overtuigd, dat Eenvoud aan u grooten dank verschuldigd is. U toch is de eigenlijke oprichter van Eenvoud, U nam het initiatief, U bereidde alles voor, U won alle leden, U zorgde, dat het grondkapitaal bijeenkwam, U bedacht den naam Eenvoud, enz. enz. U is in één woord de geestelijke vader van Eenvoud. En waar zij, toen nog in de kinderjaren, thans tot volle ontwikkeling is gekomen, daar beseft zij thans eerst welke een belangrijke maatschappelijk werk U toen tot stand gebracht hebt, waarvoor U dank en hulde toekomt. (...)'

De gemeenteraad ging bij raadsbesluit van 1 maart 1921 akkoord. Toen echter Eenvoud voor de naamgeving van de twee andere gereed gekomen straten op 't Klooster de suggestie deed om aansluitend aan het Begijnekwartier een keuze te doen uit een enkele befaamde personen uit Kampens verre verleden, pakte dit anders uit dan Eenvoud had verwacht.

Uit de bestuursnotulen 22 november 1921:

'Brief van B en W met de mededeeling dat in afwijking van ons verzoek door den Raad is besloten, dat de beide nieuwe straten op het Klooster den naam Van Blommesteinstraat en Wttewaall van Stoetwegenstraat zullen dragen.

De heer Carsten stelt voor B en W te berichten dat wij met leedwezen van dit besluit kennis namen, omdat wij ons hadden voorgesteld meer belangrijke straten, namelijk de hoofdstraten in het Singelplan, naar deze verdienstelijke oud-burgemeesters te noemen en hen te verzoeken te willen bevorderen dat die namen alsnog in Toe Boecopstraat en Tegnagelstraat of anderszins worden veranderd. Wordt aldus besloten'.

Het bleef echter zoals het door de Raad was besloten. In de bestuursvergadering van 9 november 1925 stelde voorzitter Koch voor aan de Raad te vragen de naam Wttewaall van Stoetwegenstraat te veranderen in Van Stoetwegenstraat. Het doel de vroegere burgemeester te eren werd niet bereikt omdat de mensen de naam op alle mogelijke wijze verbasterden. Men sprak van Wittewaalstraat of iets dergelijks. Van Stoetwegenstraat zou een stuk duidelijker en eenvoudiger zijn naast Van Blommesteinstraat.

Notaris Carsten was het daar helemaal niet mee eens. Hij had informatie ingewonnen bij een lid van de familie, mr. F.W.R. Wttewaall, burgemeester van Lochem. Van Stoetwegen was niet de juiste familienaam. Immers, de vroegere burgemeester van Kampen was een achterkleinzoon van mr. Hendrik Assuerus Wttewaall, burgemeester van Utrecht, wiens echtgenote Margaretha van Suchtelen in 1741 beleend werd met de ambachtsheerlijkheid Stoetwegen. Die tak voegde de naam van de heerlijkheid aan haar familienaam toe en zo was het voortaan Wttewaall van

Stoetwegen. De heer Carsten verwachtte niet dat de Raad op het voorstel van de voorzitter zou ingaan. Misschien was het goed de bewoners van de straat duidelijk te maken, hoe de naam moet worden uitgesproken.
De bestuursleden werden het niet eens en daarom bleef het erbij.

Noten

1. Sam Hörchner, 'In alle Eenvoud. Uit de beginjaren van de Bouwvereniging Eenvoud'. In: *Kamper Almanak 2007*. Kampen 2007, 69-106 en Sam Hörchner, 'Bouwen en Brunnepe. De Bouwvereniging Eenvoud en het Begijnkwartier 1913-1918'. In: *Kamper Almanak 2008*. Kampen 2008, 143-162.